Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Nr. 32. Rzeszów, dnia 7 sierpnia 1932 Rok V.

Cena numeru 10 gr.

GAZETA RZESZOWSKA

Prenumerata miesięczna 80 gr.

Organ Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem

Wychodzi w każdą niedzielę

„Prawem naczelnem — dobro Państwa“

Redakcja i Administracja ul. Sokoła L. 6. Konto P. K. O. Nr. 408 118 — Telefon Nr 17

Rzeszowska Komunalna Kasa Oszczędności

w r. 1931.

Osobom zajmującym się sprawami publicznemi, oraz osobom, składającym swe uciułane grosze w Kom. Kasie Oszcz. m. Rzeszowa, niemniej osobom, szukającym w tejże Kasie kredytu, może zależeć na tem, by o każdorazowym stanie Kasy i o przebiegu interesów, w niej prowadzonych, mieli informacje z pierwszej ręki.

Dlatego to Kom. Kasa Oszcz. obecnie, podobnie jak w ostatnich latach podaje do publicznej wiadomości streszczenie wyników lustracji, przeprowadzonej przez Zarząd Związku Kas Oszczędności we Lwowie, oraz rezultatów ostatnich zamknięć rachunkowych, przy równoczesnym zapodaniu szczegółów o znaczeniu ogólniejszym i sytuację popularnie tłumaczącym.

Czynności tej wymaga także obowiązek propagandy, której najlepiej dokonuje się przez przedstawienie szczegółów jak idea oszczędnościowa na tut. terenie się realizuje.

W pierwszej części tedy niniejszego przedstawienia podajemy bardzo obszerne streszczenie rezultatów ostatniej lustracji Związkowej, odbytej w marcu r. 1932, zaś w drugiej zajmiemy się popularnem zestawieniem ogólnego stanu oszczędności w Rzeszowie i powiecie rzeszowskim, wedle obrazu rysującego się na tle działalności Rzesz. Kasy Oszcz., sposób korzystania z kredytu w Kasie w dobie bieżącej, wreszcie korzyści z oszczędzania.

* *
*

Kasa istnieje od 1862 r. a obecną swą działalność opiera na statucie zatwierdzonym przez województwo lwowskie reskryptem z 15/XII 1928 r. L. SA. 15905 ex 1928 r.

Statut ogłoszony był w dzienniku wojew. lwowskim Nr. 1 z 2 stycznia 1929 r.

Odpowiedzialność Związku, poręczającego wobec osób trzecich obejmuje wszelkie zobowiązania Kasy.

Specjalnego zezwolenia Min. Skarbu na zaciąganie pożyczek Kasa nie posiada.

R a d a K a s y : (21 członków). Przewodniczący: Ks. Dr. Chmielnikowski Jan — kanonik rz. kat., zastępca: inż. Szaynok Józef — właśc. fabryki *), członkowie: Feiwel Herman — kupiec, Fic Piotr — kupiec, Kijas Bronisław — emer. prezes sądu *), Dr. Kraus Herman — lekarz, Dr. Hopfen Feliks — adwokat, inż. Ilgner Antoni — wł. realn., Krwawicz Karol — em. kolejarz, Kurnal Stefan — urzędn. pocztowy, Machowski Mikołaj — notarjusz, Marek Jan — krawiec, Pivirotto Kazimierz — profesor, Rak Jan — urzędn. kolejowy, Dr. Różycki Leon — adwokat, Rubel Leon — kupiec, Dr. Ruczka Adam — dyr. semin., Schneeweiss Ozjasz — kupiec, Silber Ascher — zastępca browaru Okocim, Urban Stanisław — kupiec, Dr. Wachtel Henryk — adwokat.

K o m i s j a R e w i z y j n a: Dr. Schaufel Józef — adwokat, zastępca: Fertig Zygmunt — kupiec, członkowie: Przemykalski Władysław — urzędn. skarb., Pasierb Michał — właśc. realn.

Z a r z ą d K a s y : naczelnik: Dr. Krogulski Roman — adwokat, burmistrz, zastępca: Dr. Wachtel Henryk — adwokat, członek: Dr. Wilusz Kazimierz — adwokat, dyrektor biur: Pieczątkowski Władysław.

Kasa zatrudnia 13 pracowników, w tem 3 siły żeńskie i 2 woźnych.

Wynagrodzenia urzędników rozpoczynają się od 150 Zł.

Urzędnicy ubezpieczeni są w Zakładzie Pensyjnym i Kasie Chorych, a opłacają wkładki według ustawy, Kasa zaś ponosi koszta podatku osobisto-dochodowego i ubezpieczenia na wypadek braku pracy.

Biura Kasy mieszczą się we własnym budynku piątrowym, będącym własnością funduszu zasobowego i obejmują dużą jasną halę likwidacyjną, 2 pokoje Zarządu, jeden buchalteryjny oraz skarbiec należycie zabezpieczony. Dyrektor biura urzęduje na hali.

Posiedzeń Rady Kasy odbyło się w r. 1931 trzy, a posiedzenia Zarządu odbywają się normalnie około dwa razy tygodniowo.

Komisja Rewizyjna spełnia swe funkcje zgodnie z wymaganiem statutu, spisując ze swej działalności obszerne protokoły.

Protokoły z posiedzeń są spisywane dokładnie.

Bilans Netto per 31/XII 1931 r.

A k t y w a :

Kasa	Zł	613.586·21
Rk żyrowy (P. K. O.) . . .	„	131.147·22
Rki bież. w bankach . . .	„	236.650·96
Papiery %	„	43.347·60
Kupony	„	832·93
Weksle	„	4,596.326·45
Weksle protestowane (80% z zapisem kaucyj. hipotecznym)	„	142.283·25
Weksle w skardze	„	775.821·12
Pożyczki hipoteczne . . .	„	872.910·64
Pożyczki komunalne . . .	„	824.979·35
Pożyczki skryptowe . . .	„	5.300·—
Zaliczki zwrotne	„	2.500·—
Zaliczki na płace	„	3.663·—
Rk odręb. weksl. w procesie	„	47.203·59
Rk poż. skryptowe	„	80·04
Rk osób trzec. (Bk. Legj.) .	„	41.251·97
Koszty protestu	„	1.739·65
Ruchomości	„	11.700·—
Pokr. fund. zasobowego . .	„	471.179·83
Pokr. fund. emerytalnego . .	„	10.206·40
% zaległe	„	34.397·09
Depozyta *)	„	112.065·08
Inkaso *)	„	7.441·10
	Zł	8,986.613·48

P a s y w a :

Wkładki oszczędności . . .	Zł	7,852.046·80
Rk odręb. weksli	„	43.279·50
Rk poż. hip.	„	2.112·99
Rk niepodjętych zysków . .	„	5.250·—
Rk bież. fund. zasobow. . .	„	242.898·87
Rk funduszu emerytalnego .	„	3.402·83
Rk poż. ulgowych	„	8.500·—
Cto pro diversi	„	306·57
Zaliczki na oszac.	„	50·—
Fundusz zasobowy	„	471.179·83
Fundusz emerytalny	„	10.206·40
Fundusz na ewentualne straty	„	47.151·57
% przenośne	„	67.842·83
Zysk za 1931 r.	„	112.879·11
Różni za depozyta *) . . .	„	112.065·08
Różnica inkaso *)	„	7.441·10
	Zł	8,986.613·48

(C. d. n.).

*) Członkowie z wyboru.

Od nędzy chroni

Praca i Oszczędność

naród nie umiejący oszczędzać zginie!

Wodociągi i kanały w Rzeszowie.

(Z powodu nieskończonego przewlekania się sprawy wodociągów i kanalizacji w Rzeszowie obywatelstwo zatraca poczucie potrzeby tej inwestycji, w ostatnich czasach dały się nawet słyszeć głosy o kompletnem zawieszeniu sprawy tej na kołku. Taka opinja może się stać naprawdę zabójczą do jednej z najżywotniejszych spraw miejskich. Zarząd miasta pesymizmu takiego nie podziela — i publiczności rzeszowskiej stan sprawy z powołaniem się na staranie prowadzone przy pomocy Związku miast niniejszym opisem popularnie przypomina).

* * *

Sprawa wodociągu miejskiego nie schodzi z porządku dziennego Magistratu, od 30 lat. Poszukiwanie wody rozpoczął na zlecenie Magistratu, prof. Friedberg, w r. 1902. Był to początek wstępnych prac, które natrafiały przez szereg następnych lat, na coraz to większe trudności. Zbadano całą okolicę miasta i wkońcu, w r. 1913 ustalono ujęcie wody

z terenu wodonośnego w Zwięczycy, na lewym brzegu Wisłoka. Magistrat przystąpił do budowy, wykupiono grunty w Zwięczycy, zakupiono rury i oddano w przedsiębiorstwo wykonanie robót. Wybuch wojny światowej przerwał jednak rozpoczęte prace i odsunął budowę wodociągu na długi szereg lat.

Podejmując ponownie sprawę budowy wodociągu w zmienionych warunkach, wypada ją wszechstronnie oświetlić. Przedewszystkiem należy umotywować potrzebę wodociągu i kanalizacji, oraz wykazać korzyści z nich dla mieszkańców, mimo podnoszących się głosów, że w dobie obecnego kryzysu przybędą nowe ciężary — następnie, rozważyć stronę finansową i gospodarczą na podstawie realnych danych, planów i kosztorysów.

Studnie domowe i miejskie, znajdujące się na obszarze miasta, mają bez wyjątku wodę zaskórną, znośną w smaku i zastosowaniu w gospodarstwie domowem tylko w tych niewielu miejscach, gdzie się trafiają gniazda piasków, przez które woda atmosferyczna się filtruje. Zresztą, w znacznie przeważnej części, woda jest bardzo żelazista, zanieczyszczona połączeniami azotowemi, pozostawiająca pod względem chemicznym i bakterjologicznym, bardzo wiele do życzenia, czyli do użytku domowego niezdatna.

Tworzenie się i zanieczyszczenie wody zaskórnej na obszarze miasta, można najprościej przedstawić w następujący sposób: Obserwacje meteorologiczne wykazują, że w okolicy Rzeszowa opada rocznie na ziemię, w postaci deszczu lub śniegu, warstwa wody, o grubości 65 cm. Część tej wody odpływa po powierzchni zależnie od spadku, wolniej lub prędzej; część paruje, n. p. w lecie do 90%, część zaś wsiąka w ziemię, tem łatwiej, im grunt jest więcej przepuszczalny, piaszczysty. Ta ostatnia część zatrzymuje się na nieprzepuszczalnej warstwie iłów pod warstwą piasków leżącą i odpływa niezmiernie powoli, podziemnie, po spadku warstwy nieprzepuszczalnej, w kierunku potoków lub rzek. W ciągu wieków wytworzyła się równowaga między odpływem i dopływem wody. W jednych miejscach, mniej przepuszczalnych dla podziemnie płynącej wody, warstwa się przepełnia i powstają moczary i zbiorniki wody, w innych woda utrzymuje się w pewnej głębokości pod powierzchnią ziemi a zwierciadło jej ulega wahaniom, zależnie od bezpośredniego zasilania wodą opadową, atmosferyczną. Łatwo zrozumieć, że taka woda narażona jest na zanieczyszczenie z powierzchni ziemi jako nie zabezpieczona warstwą ochronną, n. p. przynajmniej 2 metrowej grubości gliną. Dlatego taka woda nazywa się zaskórną i nie kwalifikuje się do użycia do wodociągu. Na zabudowanym obszarze miasta, między Wisłokiem od wschodu a koleją Rzeszów-Jasło od zachodu, następnie między koleją Lwów-Kraków od północy a linją do niej równoległą w stronie południowej miasta, o 200 m. powyżej Zamku, mieszka przeciętnie na każdym hektarze po 90 osób. Na jedną osobę wypada 111 m² gruntu, czyli koło o średnicy 12 m. Jeden człowiek jest w stanie z kretesem zanieczyścić taki kawałeczek gruntu, w przeciągu roku, rozsiewając na nim 580 litrów skoncentrowanych nieczystości gnijących. Woda deszczowa rozpuszcza je, nasyca się szkodliwemi połączeniami organicznemi i bakterjami, które wciąga ze sobą wgłąb. Doświadczenie dowodzi, że na zmineralizowanie połączeń organicznych i unieszkodliwienie ich, potrzeba około 10 lat. Natomiast związki mineralne, pozostaną już w wodzie na zawsze. Skład chemiczny takiej wody charakteryzuje ją jako mineralną w słabszym lub silniejszym stopniu, zawsze zaś o niepożądanych własnościach. W śródmieściu, gdzie zaludnienie jest gęstsze, zanieczyszczenie wody jest większe. Na zabudowanych obszarach miejskich, nie można się wogóle spodziewać zdrowej wody. W Krakowie, przed zbudowaniem wodociągu, zbadano kilkaset studzien w śródmieściu i ani jednej z dobrą hygjenicznie wodą, nie znaleziono.

(C. d. n.).

KRONIKA

Informacja w sprawie przyznania kosztów za wyjazdy w zastępstwie gminy członkom zarządu miasta, podana w ostatnim numerze „Ziemi Rzesz.“, powoduje niniejsze krótkie sprostowanie:

W razie wyjazdu n. p. do Warszawy pobiera burmistrz lub członek Zarządu koszta jazdy drugiej klasy kolej. i djety po 15 Zł za jeden dzień.

Tendencję fałszywej informacji — mówiąc mazurskim stylem — mamy w pięcie.

Na zjazd Legjonowy, który odbędzie się w Gdyni w dniu 14 sierpnia 1932 r. Zgłoszenia osobiste lub raczej pisemne (pocztówka z dokładnym adresem zwrotnym) przyjmuje major Ciepielowski Władysław 17 p. p. Rzeszów, do dnia 7 sierpnia 1932 r. Po tym terminie, lista zgłoszeń zamknięta.

Legjoniści! Dnia 7 sierpnia 1932 r. jak zwykle w pierwszą niedzielę miesiąca — ogólne zebranie informacyjne członków Związku, na którem między innemi zostanie poruszona sprawa Zjazdu w Gdyni.

Dnia 6 sierpnia br. odprawione zostanie w miejscowym kościele garnizonowym o godz. 9 nabożeństwo żałobne za poległych i zmarłych Legjonistów Polskich, na które Kolegów i Społeczeństwo rzeszowskie zaprasza

Związek Leg. Pol., Oddział Rzeszów

Edward Wittig w Rzeszowie. Dnia 29 lipca br. przybył do naszego miasta i bawił tu jeden dzień p. Edward Wittig, chluba polskiej sztuki rzeźbiarskiej, genjalny twórca pomnika Lisa-Kuli. P. Edward Wittig przerwał kuracje w Truskawcu, by zjechać się tutaj z kap. Fr. Sakowskim, sekretarzem Komitetu wykonawczego odsłonięcia pomnika Lisa-Kuli. Zjazd ten okazał się konieczny, celem zbadania zapoczątkowanych robót około budowy pomnika.

Znakomity artysta p. Edward Wittig, światowa sława naszej polskiej rzeźby, wydał na miejscu cenne wskazówki, co do dalszej pracy. Pan Wittig gościł i PP. Antoniostwa Ilgnerów.

Z pracy Koła Rzeszowskiego Z. P. M. D. W dniu 22 lipca br. odbyło się zebranie ogólne członków Związku Polskiej Młodzieży Demokratycznej w Rzeszowie, na którem kol. Janina Szeliżanka wygłosiła referat n. t. „Zasady ustroju syndykalistycznego“. Na następnem zebraniu w dniu 28 lipca br. prezes Okręgu poznańskiego Z. P. M. D. kol. Józef Wojciechowski wygłosił referat porównawczy p. t. „Gospodarka liberalistyczna a gospodarka planowa (syndykalistyczna)“. Referent określił w zwięzłych słowach postawę Z. P. M. D. w stosunku do panującej struktury gospodarczej i omówił wyczerpująco wypracowane w kuźni organizacyjnej postulaty gospodarcze na przyszłość. Zebrani, którzy wysłuchali z wielkiem zainteresowaniem ciekawego referatu, wzięli żywy udział w dyskusji.

Na kaplicę św. Antoniego w Sierocińcu ofiarowała p. Jadwiga Czechnicka 5 Zł; p. Ignacy Holeksa także 5 Zł oraz p. Stanisława Trojanowska 5 Zł złożyła na ten cel w drukarni J. A. Pelara i S-ki.

Komitet.

Zbieranie składek na Sierociniec św. Antoniego i Bursę rzemieślniczą w Rzeszowie zostało pozwolone w niedzielę 7 sierpnia b. r. przez Starostwo powiatowe pismem z dnia 12 lipca Nr. Bl. 16 b., 34 ex 1932. Budowa Zakładu przy ul. Dąbrowskiego 59 jest już do połowy doprowadzona i potrzebuje jeszcze wielkich wkładów. Starostwo, uznając konieczność takiego przytułku dla miasta i powiatu pozwala Komitetowi Budowy zbierać składki publicznie przez cały dzień w niedzielę 7 sierpnia. Pamiętajmy o najbiedniejszych w tym dniu i dajmy chętnie ofiarę na budowę kwestarkom i kwestarzom, których zaprosiła WP. Majchrzycka, a św. Antoni wszystkim nadgrodzi stokrotnie i karteczkę zachować, jako miłą pamiątkę swej ofiarności dla wielkiego dzieła.

Ks. J. A. Łukaszkiewicz

Otrzymujemy następujące pismo: Do Szanownej Redakcji „Gazety Rzeszowskiej“. W numerze 31 „Gazety Rzesz.“ ukazała się tendencyjna notatka kronikarska p. t. „Opróżniony fotel prezesa T. S. „Resovii“. Notatka ta jest w zupełności zmyślona, i to złośliwie, pod adresem dwu najczynniejszych naszych członków, wywołując w naszem Towarzystwie oburzenie na autora, ongiś uczestnika naszego klubu, wydalonego za działanie na szkodę Towarzystwa. Zarząd uprasza Szan. Redakcję o zupełne ignorowanie w przyszłości wszelkich notatek owego korespondenta i nieumieszczanie ich na łamach Szan. pisma.

Piesowicz, Słapiński

Nowa ofiara Wisłoka. I znowu Wisłok sięgnął po świeżą ofiarę. 15 letnia Feiga Birn w dniu 2 sierpnia kąpała się we Wisłoku w okolicy Babicy. W pewnym momencie, natrafiwszy na głębię, poczęła tonąć. Tragizm sytuacji powiększała okoliczność, że w pobliżu kąpiącej się nikogo nie było, toteż rozpaczliwe krzyki, wołającej o pomoc dziewczyny, pozostały bez echa. Dopiero, gdy po dłuższych zmaganiach się ze zdradliwym nurtem Wisłoka, młoda dziewczyna szła już pod wodę — przechodzący przypadkowo brzegiem jeden z okolicznych mieszkańców pospieszył tonącej z pomocą. Lecz było już zapóźno. F. Birn zginęła pod wodą — skąd po dłuższych poszukiwaniach wydobyto ją na brzeg nieżywą.

Nieudała demonstracja komunistów (żydów). W ubiegły piątek w dniu 1 sierpnia grupa komunistów rozrzucała ulotki między licznie zebraną ludność — urządzając równocześnie zaimprowizowaną manifestację. Manewr ten nie udał się jednak, gdyż zjawiająca się po chwili policja — manifestujących rozpędziła, aresztując na miejscu 18 „apostołów złotej swobody“.

„Czerwony kogut“ znowu na horyzoncie. W nocy 2 sierpnia br. w zabudowaniach M. Czajki, w Stobiernej, wybuchł z nieznanych dotąd bliżej przyczyn pożar, który objął stodołę ze zwiezionem z pola zbożem. Pożar rozprzestrzeniał się tak szybko, że po paru minutach płomienie objęły i dom mieszkalny Czajki. W krytycznym tym momencie domownicy spali. Dopiero wdzierający się do izby dym i trzeszczące pod siłą ognia drzwi — obudziły śpiących, którzy w panicznym strachu opuścili objęte ogniem domostwo — oknem. W niespełna parę minut, cały dom stał już w płomieniach. Wszelka akcja ratunkowa okazała się bezskuteczną. Dom i stodoła spłonęły doszczętnie.

Wydawca i Redaktor odpowiedzialny: **Inż. Józef Szaynok.** Drukarnia J. A. Pelara i S-ki w Rzeszowie, 3 Maja 2. Telefon Nr. 45